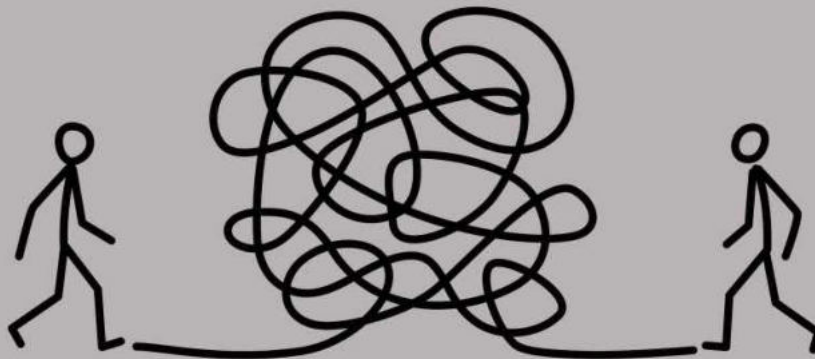

Om dialoger

Av Bengt-Åke Wennberg

En dialogisk kommunikation handlar inte om att bli överens om en viss bestämd formulering av ett samspelsfenomen utan att genom en vindlande resa och stort arbete komma fram till hur var och ser på och vill beskriva fenomenet.

*Från tidigt 1200-tal, från fornfranska *dialoge* litterärt arbete bestående av ett samtal mellan två eller flera personer, från latinska *dialogus*, från grekiska *dialogos* konversation, *dialogue*, relaterat till *dialogesthai* samtala från, *dia-*, tvärs, genom, (se *dia-*) + *legein* tala (se lektion (n.)). Innebörden breddas till ett samtal på 1300-talet. En felaktig uppfattning att det bara kan betyda samtal mellan två personer kommer från en sammanblandning av prefixen *διά-*, *dia-* och *δι-*, *di-*. Ett ord för samtal mellan två personer är hybrid *duologue* (1864).*

En dialog beskrivs ofta som ett samtalsmönster. Dialoger kan ha olika form och existera i olika sammanhang. Det finns i de olika mönster som används olika normer för hur samtalet kan och skall bedrivas för att uppfattas konstruktivt och leda till det deltagarna önskar. Dialoger är exempelvis ett begrepp inom teatervärlden där de betecknar det i manuskriptet föreskrivna meningsutbytet mellan två

SAMARBETSDYNAMIK AB
Ölsdalen 134, 693 91 Degerfors, telefon 070 590 94 30
Email: bengt-ake.wennberg@samarbetsdynamik.se
<http://www.samarbetsdynamik.se>

och flera aktörer om spelar roller. Vardagssamtal i dialogisk form kan innebära att man utbyter tankar, förmedlar information, presenterar erfarenheter eller får ta del av varandras känslor. Sådana samtal skapar en ökad förståelse av andra och omvärlden. Samtal och dialoger kan också användas för att lösa problem eller planera en gemensam uppgift. De ser således olika ut, och genomförs olika, beroende på vad deltagarna ser som meningen med dem.

En helt speciell och inte så uppmärksamman användning av dialoger och samtal är om deltagarna vill **utforska ett fenomen eller en sakfråga** på ett sådant sätt att man genom samtalet fördjupar sin förståelse för det man samtalar om. När det gäller naturvetenskapliga och tekniska frågor antar man att det finns en "bästa beskrivning". Detta påverkar dialogens form. En helt annan form blir nödvändig om dialogen handlar om att förstå sådana mänskliga samspel som man är själv är med i eller som på annat sätt berör en. Samspelet skapas då inte av yttre lagbundenheter utan av deltagarna själva. Deltagarna **väljer** i samspel med varandra vad de gör, vilket i sin tur är beroende på den kommunikation de tar del av och vad de tror att andra kommer att göra i en framtid.

Det annorlunda med en dialog om sådana frågor är att vi genom att samspelet skapas av individers personliga val aldrig kan ha fullständig kunskap om hur det mänskliga samspelet blir till. I brist på bättre tolkar vi samspelet efter invanda tankefigurer, etablerade föreställningar och efter de diskurser vi har utvecklat i olika gemenskaper. Den förståelse som skapas inom ramen för ett konventionellt samtal är monologisk. Den förändrar sällan individens förförståelse – det vill säga dennes så kallade förståelsehorisont. Det gör däremot den typ av dialog som jag avser i denna blogg.

En konstruktiv dialogisk kommunikation medför att vi som enskilda subjekt förändrar vår uppfattning eller föreställning om något – i detta fall vårt samspel. Vi kommer därmed att välja att agera utifrån andra utgångspunkter än vi tidigare gjort. Detta innebär att livet därefter inte blir detsamma varken för oss eller de andra i nya samspel efter dialogen.

En konstruktiv dialog om samspelsfrågor kräver att man får "mothugg" för sina resonemang och konfronteras med att andra kan förstå samspelet och deras grunder på ett annorlunda sätt än man själv. Då uppfattningarna av naturnödvändighet är olika innebär en konstruktiv dialog ett omfattande arbete för deltagande parter. Samtalet vindlar sig fram – inte för att komma till samma förståelse – utan för att göra det möjligt att på djupet förstå vad var och en menar, hur man resonerar och varför man gör som man gör. Först då blir det begripligt vad var och en själv kan göra, och medverka till, för att undvika det oönskade och närma sig det önskade.

Det avgörande värdet av en sådan dialogisk kommunikation är att både den egna och den gemensamma världsbilden förändras i försöken att förstå varandras utgångspunkter och föreställningar. Denna princip för lärande är outhärlig om man vill kunna följa med sin tid och ändra sin tankestruktur för att i den också inkorporera nya erfarenheter som inte passade in i den gamla. Förändringen kräver en integrering av personlig erfarenhet, tanke och handling som bygger på en känsla av integritet och handlingsfrihet. Den kan inte kan åstadkommas genom yttre försök att "få någon att". Dialoger förutsätter tillit, gemenskap och att man uppfattar varandra som partners i utforskandet.